

تأثیر سبک‌های والدگری و قلدری بر اعتیاد به اینترنت در نوجوانان: مدل‌سازی ساختاری و نقش واسطه‌ای قلدری

The Impact of Parenting Styles and Bullying on Internet Addiction in Adolescents: Structural Modeling and the Mediating Role of Bullying

Kolsom siavashnasab, MSc

Mohammadreza Firouzi, PhD✉

Ghader Zadehbagheri, PhD

کلثوم سیاوش‌نسب^۱

محمدرضا فیروزی^۲

قادر زاده باقری^۳

Abstract

The internet, as a communication tool in today's world, has significant effects on both individual and social life. However, its widespread use can have negative impacts on social relationships and interpersonal communication, leading to psychological and social harm for users. Furthermore, parenting styles and bullying have been identified as factors that exacerbate these harms. The aim of this study is to examine the impact of parenting styles and bullying on internet addiction in adolescents, with an emphasis on the mediating role of bullying. This research seeks to explore how these variables influence the onset of internet addiction among female high school students in Yasuj.

The present research is descriptive-correlational and was conducted using structural equation modeling. The statistical population included 357 female high school students, selected through convenience sampling. Data were collected using questionnaires on internet addiction, Baumrind's parenting styles, and the ILI-Noize bullying scale. The data were analyzed using SPSS and PLS software.

The results showed that there is a positive and significant relationship between permissive parenting styles, bullying, and internet addiction. Additionally, the standardized regression coefficient between parenting styles and internet addiction was 0.22, between parenting styles and bullying was 0.32, and between bullying and internet addiction was 0.37. The indirect effect of parenting styles on internet addiction through bullying was 0.12, which was statistically significant.

This study found that specific parenting styles, particularly permissive styles, can lead to an increase in bullying behaviors and ultimately internet addiction in adolescents. Therefore, focusing on parenting styles and reducing bullying behaviors can be effective strategies for preventing internet addiction in adolescents.

Keywords: Internet addiction, parenting styles, bullying

چکیده

اینترنت به‌عنوان یک ابزار ارتباطی در دنیای امروز، تأثیرات گسترده‌ای بر زندگی فردی و اجتماعی دارد. با این حال، استفاده بیش‌از حد از آن می‌تواند پیامدهای منفی بر روابط اجتماعی و تعاملات بین فردی داشته باشد و منجر به آسیب‌های روان‌شناختی و اجتماعی در کاربران شود. هدف این مطالعه، بررسی تأثیر سبک‌های والدگری و قلدری بر اعتیاد به اینترنت در نوجوانان، با تأکید بر نقش واسطه‌ای قلدری، است. این پژوهش تلاش دارد تا نحوه تأثیرگذاری این متغیرها بر بروز اعتیاد به اینترنت در میان دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهر یاسوج را روشن کند. روش پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی و با استفاده از مدل معادلات ساختاری انجام شد. جامعه آماری شامل ۳۵۷ دانش‌آموز دختر مقطع متوسطه دوم بود که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های اعتیاد به اینترنت، سبک‌های والدگری با مریند و قلدری ایلی-نویز استفاده شد. داده‌ها با بهره‌گیری از نرم‌افزارهای SPSS و PLS تحلیل گردیدند. نتایج نشان داد که بین سبک‌های والدگری سهل‌گیرانه، قلدری و اعتیاد به اینترنت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین، ضریب رگرسیونی استاندارد شده سبک‌های والدگری و اعتیاد به اینترنت برابر با ۰/۲۲، ضریب رگرسیونی سبک‌های والدگری و قلدری برابر با ۰/۳۲، ضریب رگرسیونی قلدری و اعتیاد به اینترنت برابر با ۰/۳۷ است. اثر غیرمستقیم سبک‌های والدگری بر اعتیاد به اینترنت از طریق قلدری نیز برابر با ۰/۱۲ بوده که از نظر آماری معنادار است. این پژوهش نشان داد که برخی سبک‌های والدگری، به ویژه سبک‌های سهل‌گیرانه، می‌توانند موجب افزایش رفتارهای قلدرانه و درنهایت اعتیاد به اینترنت در نوجوانان شوند.

واژه‌های کلیدی: اعتیاد به اینترنت، سبک‌های والدگری، قلدری

دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۱۰/۳ تصویب نهایی: ۱۴۰۴/۴/۲۲

۱. گروه روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران

۲. گروه روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران. (نویسنده مسئول)

۳. دانشکده علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی یاسوج، یاسوج، ایران

● مقدمه

اینترنت به عنوان یک وسیله ارتباطی در دنیای امروز، نقشی حیاتی در سبک زندگی افراد ایفا می‌کند. این فناوری پیشرفته در حوزه‌های مختلفی از جمله دریافت اطلاعات تحقیقاتی، ارتباطات انسانی، سرگرمی، خرید، خدمات و اخبار به طور گسترده استفاده می‌شود. به طور خاص، اینترنت، کامپیوتر و موبایل به عنوان مؤثرترین ابزارهای ارتباطی در زمینه‌های علم، کسب و کار، آموزش، فرهنگ و سیاست شناخته می‌شوند (آل ابراهیم و همکاران، ۲۰۲۲؛ ماک و همکاران، ۲۰۲۰). اما استفاده گسترده از این ابزارها می‌تواند تأثیرات منفی بر روابط اجتماعی و ارتباطات میان فردی داشته باشد و منجر به آسیب‌های روان‌شناختی و اجتماعی در کاربران شود (سیاوش نسب، فیروزی و زاده باقری، ۲۰۲۳؛ لانوی و همکاران، ۲۰۲۰؛ کونگ و همکاران، ۲۰۲۰؛ ننگ و همکاران، ۲۰۲۰؛ فریددانش و رضایی، ۱۴۰۴؛ آدینه‌وند و قره‌داغی، ۱۴۰۰). یکی از مشکلات شایع ناشی از استفاده مفرط از اینترنت، "اعتیاد به اینترنت" (internet addiction) است که بیشتر در میان نوجوانان و جوانان، به ویژه به دلیل ویژگی‌های خاص سنی، فرآیند رشد هویت و جست‌وجوی تعاملات اجتماعی، بروز می‌کند.

اعتیاد به اینترنت به عنوان وضعیتی تعریف می‌شود که در آن فرد دچار مشکل در کنترل تمایلات خود برای استفاده از اینترنت است، به طوری که این استفاده به طور قابل ملاحظه‌ای بر جنبه‌های مختلف زندگی فرد از جمله روابط اجتماعی، شغلی، تحصیلی و سلامت روانی او تأثیر می‌گذارد (الزیات و همکاران، ۲۰۱۵). این پدیده پیچیده به ویژه در نوجوانان و جوانان بیشتر دیده می‌شود و نیازمند تحقیق و بررسی دقیق‌تر است تا بتوان شیوع آن و تأثیرات منفی آن بر بهزیستی روانی و اجتماعی جوانان را درک کرد (برزوفسکایا و همکاران، ۲۰۱۹). تحقیقات مختلف نشان می‌دهند که شیوع اعتیاد به اینترنت در کشورهای مختلف متغیر است، به طوری که در کشورهای ایالات متحده، چین، کره، انگلستان، استرالیا، تایوان، ژاپن و کشورهای اروپای شرقی و غربی این میزان بین ۵ درصد تا ۲۵ درصد متغیر است (آل ابراهیم و همکاران، ۲۰۲۲)، و در ایران نیز برخی تحقیقات شیوع آن را در بین دانش‌آموزان دبیرستانی در شهر تهران حدود ۳/۸ درصد گزارش کرده‌اند (مودارا و همکاران، ۲۰۱۷). اگرچه ایران به عنوان کشور پیشرو در منطقه خاورمیانه از نظر تعداد کاربران اینترنت شناخته می‌شود (ال ابراهیم و همکاران، ۲۰۲۲)، تخمین زده می‌شود که میزان شیوع اعتیاد به اینترنت در این کشور بیشتر از آمار گزارش شده باشد.

استفاده بی‌رویه از اینترنت در نوجوانان می‌تواند موجب بروز مشکلات روان‌شناختی مانند اضطراب و افسردگی (نگ و همکاران، ۲۰۲۰؛ ژانگ و همکاران، ۲۰۲۰؛ لیته و همکاران، ۲۰۲۰) و مشکلات تحصیلی و اجتماعی (سیاوش نسب و همکاران، ۲۰۲۳؛ کونگ و همکاران، ۲۰۲۰) گردد. در این راستا، عواملی که بر تشدید و بروز اعتیاد به اینترنت تأثیر دارند، شامل سبک‌های والدگری (parenting styles) می‌باشند. سبک‌های والدگری منفی، همچون مستبدانه و سهل‌گیرانه، به طور چشمگیری خطر اعتیاد به اینترنت در نوجوانان را افزایش می‌دهند (وانگ و چی، ۲۰۱۷؛ یو و همکاران، ۲۰۱۳؛ لطفی، فیروزی، تقوایی، ۱۴۰۳؛ فراست، ۱۴۰۰؛ خانجانی، قنبری و نعیمی، ۱۳۹۸) این سبک‌ها شامل رفتارها و نگرش‌هایی است که والدین در تعامل با فرزندان خود اتخاذ می‌کنند و می‌توانند به طور مستقیم یا غیرمستقیم بر رفتار اینترنتی آنها تأثیر بگذارند (لیو و همکاران، ۲۰۲۵؛ لین و والی، ۲۰۱۷).

نظریه بامریند و شیفر، سه سبک مختلف تربیتی را معرفی می‌کند: سبک سهل‌گیرانه، سبک مستبد و سبک مقتدر. تحقیقات نشان می‌دهند که والدین با سبک سهل‌گیرانه، فرزندان با روابط آنلاین بیشتر و اعتیاد به اینترنت شدیدتر دارند (سیاوش نسب و همکاران، ۲۰۲۳؛ آلوپا و وارن، ۲۰۱۹؛ خانجانی و همکاران، ۱۳۹۸). همچنین، والدین مستبد با کنترل شدید بر رفتار فرزندان می‌توانند باعث بروز مشکلاتی چون رفتارهای پرخطر و وقت‌گذرانی زیاد در اینترنت شوند (سیاوش نسب و همکاران، ۲۰۲۳). در مقابل، والدین مقتدر که هم نظارت و هم محبت را به طور مناسب برقرار می‌کنند، می‌توانند روابط بهتری با فرزندان خود داشته و تأثیرات مثبتی بر استفاده از اینترنت توسط نوجوانان بگذارند (گارسیا و همکاران، ۲۰۲۰؛ یافه و سروسسی، ۲۰۱۹).

علاوه بر این، برخی تحقیقات نشان می‌دهند که والدین با رفتار خشن و بد رفتاری می‌توانند از طریق متغیرهای واسطه‌ای همچون عزت‌نفس پایین، اختلالات روان‌شناختی و افکار منفی، بر اعتیاد به اینترنت تأثیر بگذارند (هیش و همکاران، ۲۰۱۶؛ کیم، پارک و

پارک، ۲۰۱۷؛ پارک، لی و جون، ۲۰۱۷). در این میان، قلدری (bullying) به عنوان یک متغیر واسطه‌ای می‌تواند نقش مهمی در رابطه بین سبک‌های والدگری و اعتیاد به اینترنت ایفا کند.

پدیده قلدری، که به رفتارهای آزاردهنده و پرخاشگرانه اطلاق می‌شود که از سوی فردی با قدرت بیشتر نسبت به فردی با قدرت کمتر انجام می‌شود (الیوس، ۲۰۱۲)، در سال‌های اخیر به‌ویژه در نوجوانان افزایش یافته است (سو و همکاران، ۲۰۲۲). این رفتارها به‌طور عمده در زمینه‌های مدرسه و فضای مجازی (قلدری سایبری) مشاهده می‌شود و تأثیرات منفی زیادی بر سلامت روانی و بهزیستی افراد دارد (فاتحی و همکاران، ۱۴۰۳؛ لیو و همکاران، ۲۰۲۵؛ ویسی و همکاران، ۲۰۲۲). نتایج برخی مطالعات نشان می‌دهند که شیوع قلدری در کشورهای مختلف، به‌ویژه در خاورمیانه، بسیار بالا است (یونسکو، ۲۰۱۹). در ایران نیز شواهد موجود نشان‌دهنده شیوع بالا در مدارس است که نیازمند توجه بیشتری به این پدیده در محیط‌های آموزشی است (صمدیه و همکاران، ۲۰۲۴؛ مظاهری تهرانی و همکاران، ۱۳۹۴).

با توجه به شیوع روزافزون اعتیاد به اینترنت در میان دانش‌آموزان و پیامدهای گسترده‌ای که این پدیده برای سلامت روانی و عملکرد تحصیلی آنان به همراه دارد، بررسی عوامل مؤثر بر آن ضرورتی انکارناپذیر است. در این میان، متغیرهایی چون سبک‌های والدگری و قلدری، نقش مهمی در شکل‌گیری و تداوم این نوع اعتیاد ایفا می‌کنند. یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهند نوجوانانی که در محیط خانواده تجربه بدرفتاری و سبک فرزندپروری نامناسب را دارند، بیش‌از دیگران در معرض آسیب‌هایی چون قربانی شدن در برابر قلدری یا حتی ارتکاب به رفتارهای قلدرانه قرار می‌گیرند (لیرایا و همکاران، ۲۰۱۳؛ هونگ و همکاران، ۲۰۱۲؛ دونکان، ۱۹۹۹؛ تولایی و سجادی‌نژاد، ۱۴۰۴). این دسته از نوجوانان، به دلیل ضعف در پیوندهای اجتماعی، اغلب زمان بیشتری را در فضای مجازی سپری می‌کنند و برای جبران خلاءهای روانی و عاطفی خود، به روابط آنلاین روی می‌آورند؛ عاملی که می‌تواند زمینه‌ساز اعتیاد به اینترنت شود (چن و همکاران، ۲۰۱۸؛ جیا و همکاران، ۲۰۱۸؛ براند و همکاران، ۲۰۱۴، اکبری بلوطبنگان و همکاران، ۱۴۰۳؛ خیلدار و فتحی‌آشتیانی، ۱۴۰۳). نتایج مطالعه خیلدار و فتحی‌آشتیانی (۱۴۰۳) نیز نشان داد که بین صمیمیت خانواده و اعتیاد به اینترنت رابطه منفی و معناداری وجود دارد؛ به این معنا که افزایش صمیمیت و بهبود کیفیت روابط خانوادگی با کاهش میزان اعتیاد به اینترنت همراه است. همچنین، مطالعه لیو و همکاران (۲۰۲۵) با ارائه مدل میانجی‌گری تعدیل‌شده، نشان داد که قربانی شدن در قلدری علاوه‌بر تأثیر مستقیم، از طریق افزایش اضطراب نیز اعتیاد به اینترنت را در نوجوانان پیش‌بینی می‌کند. در این مدل، حمایت خانواده نقش محافظتی مهمی دارد و با کاهش تأثیر قلدری بر اضطراب، شدت اثرات روان‌شناختی آن بر اعتیاد به اینترنت را کاهش می‌دهد. این یافته‌ها بر ضرورت توجه به تقویت روابط خانوادگی و کاهش اضطراب ناشی از قلدری در مداخلات پیشگیرانه و درمانی اعتیاد به اینترنت در نوجوانان تأکید می‌کنند.

در این راستا، ارتباط میان سبک‌های والدگری و رفتارهای قلدرانه در نوجوانان مورد توجه قرار گرفته است. مطالعات مختلف نشان داده‌اند که والدینی که از سبک‌های والدگری مستبدانه و سهل‌گیرانه استفاده می‌کنند، موجب افزایش رفتارهای قلدرانه و قربانی شدن در فرزندان خود می‌شوند (یون و همکاران، ۲۰۲۵؛ جونگ و همکاران، ۲۰۲۵؛ جورجیو و همکاران، ۲۰۱۷؛ گومز-اورتیز و همکاران، ۲۰۱۶؛ فوسیانی و همکاران، ۲۰۱۶؛ حاجی علیانی و نوری، ۱۴۰۰؛ شیرکوند و میرهاشمی، ۱۳۹۹؛ ملک نیا و همکاران، ۱۳۹۹). در سبک والدگری مستبدانه، کودکان کمتر محبت و توجه از والدین دریافت کرده و در نتیجه در دوران کودکی خود دچار پرخاشگری، تنبیه و سرزنش می‌شوند. این کودکان که به دلیل ارضاء‌نشدن نیازهای عاطفی خود از عزت‌نفس و خلاقیت کمتری برخوردارند، ممکن است در بزرگسالی رفتارهای قلدرانه‌ای چون بزهکاری، دزدی و خشونت را در پیش بگیرند (گومز-اورتیز و همکاران، ۲۰۱۶). از سوی دیگر، در سبک والدگری سهل‌گیرانه، اگر روابط بین والدین و کودک از کیفیت مطلوبی برخوردار نباشد، بی‌توجهی و غفلت والدین نسبت به رفتارهای کودک می‌تواند منجر به شکل‌گیری رفتارهای ضد اجتماعی و هنجارشکنانه شود (شارالمپوس و همکاران، ۲۰۱۶). نوجوانانی که در چنین محیطی بزرگ می‌شوند، به دلیل نداشتن محدودیت‌های رفتاری، قادر به پذیرش "نه" نیستند و این امر می‌تواند باعث بروز رفتارهای قلدرانه شود (جورجیو و همکاران، ۲۰۱۷). علاوه‌بر این، پژوهش یون و همکاران (۲۰۲۵) بر نوجوانان کره‌ای نشان داده است که سبک‌های والدگری مثبت مانند محبت و حمایت از استقلال نوجوان می‌تواند

از بروز این رفتارهای مخرب جلوگیری کند، درحالی که سبک‌های والدگری منفی نظیر اجبار و رد شدن، احتمال بروز چنین رفتارهایی را افزایش می‌دهد.

با توجه به اینکه محیط‌های مجازی اینترنت برای نوجوانانی که از اضطراب‌های آنی رفتارهای خود رها هستند، امن‌تر به نظر می‌آید، این شرایط ممکن است زمینه‌ساز رفتارهای اعتیادی و قلدرانه در آنها باشد. در این راستا، این تحقیق در نظر دارد با استفاده از مدل پیشنهادی خود، که شامل تأثیر سبک‌های والدگری و قلدری بر اعتیاد به اینترنت در دانش‌آموزان دختر است، به این پرسش‌ها پاسخ دهد که چگونه این دو متغیر می‌توانند از طریق نقش واسطه‌ای قلدری بر اعتیاد به اینترنت تأثیر بگذارند. به این ترتیب، این تحقیق می‌تواند به توسعه استراتژی‌های تربیتی و مداخلات مؤثر در راستای کاهش مشکلات مربوط به اعتیاد به اینترنت کمک کند. شکل ۱ مدل مفهومی پیشنهادی پژوهش حاضر را نشان می‌دهد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

• روش

روش اجرای پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی است. در این مطالعه، روابط میان متغیرها با استفاده از تحلیل مسیر و مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزار PLS مورد بررسی قرار گرفت. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهر یاسوج در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بود. حجم نمونه با استناد به جدول کرجسی و مورگان برابر با ۳۵۷ نفر تعیین و نمونه‌ها از طریق روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند.

معیارهای ورود به پژوهش شامل برخورداری از جنسیت مؤنث، دانش‌آموز بودن در مقطع متوسطه دوم و استفاده از اینترنت بود. به دلیل هم‌زمانی اجرای پژوهش با دوران شیوع ویروس کرونا، پرسشنامه‌ها به صورت آنلاین و از طریق شبکه‌های اجتماعی توزیع و تکمیل شدند. با توجه به احتمال وجود پاسخ‌های ناقص یا دارای خطا، در مجموع ۳۸۰ پرسشنامه جمع‌آوری شد. پس از غربالگری اولیه پرسشنامه‌ها و اعمال معیارهای خروج (از جمله ناقص بودن داده‌ها یا عدم انطباق با معیارهای ورود)، پرسشنامه‌های نامعتبر حذف و در نهایت ۳۵۷ پرسشنامه معتبر برای تحلیل آماری مورد استفاده قرار گرفت. این فرایند موجب شد داده‌های نهایی از کیفیت، کفایت و اعتبار لازم جهت انجام تحلیل‌های پژوهش برخوردار باشند. این پژوهش با تأیید کمیته اخلاق در پژوهش و با کد IIR.YUMS.REC.1402.049 اجرا شده است.

• ابزارها

الف) پرسشنامه اعتیاد به اینترنت (internet addiction questionnaire- IAQ): پرسشنامه اعتیاد به اینترنت که توسط یانگ و همکاران (۱۹۹۶) تهیه و اعتبارسنجی شده است (ویدیانتو و مک‌موران، ۲۰۰۴)، به منظور ارزیابی میزان اعتیاد افراد به اینترنت مورد استفاده قرار می‌گیرد. این پرسشنامه شامل ۲۰ ماده بوده و براساس مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای طراحی شده است که در آن پاسخ‌ها از "کاملاً مخالفم" تا "کاملاً موافقم" متغیر است. نمره نهایی هر فرد از جمع‌بندی پاسخ‌های وی به دست می‌آید و دامنه نمرات از ۲۰ تا ۱۰۰ متغیر است. هرچه نمره فرد بالاتر باشد، نشان‌دهنده میزان بالاتر اعتیاد فرد به اینترنت است.

در مطالعه یانگ و همکاران (۱۹۹۶)، اعتبار درونی این پرسشنامه بیشتر از ۰/۹۲ گزارش شده و اعتبار به روش بازآزمایی نیز معنادار اعلام گردیده است. در پژوهش ویدیانتو و مک‌موران (۲۰۰۴) نیز، روایی همگرا این پرسشنامه بسیار بالا گزارش شده و ضریب همبستگی آن ۰/۸۱ ذکر شده است. علاوه بر این، در تحقیق گنجی و همکاران (۱۳۹۵) ضریب اعتبار پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۴ گزارش شد. در پژوهش حاضر نیز، ضریب آلفای کرونباخ برای این پرسشنامه ۰/۹۳ به دست آمد.

که نشان‌دهنده اعتبار بالا و تطابق مناسب ابزار با اهداف تحقیق است.

ب) پرسشنامه سبک‌های والدگری بامریند (Bamrind parenting styles questionnaire- BPSQ): پرسشنامه سبک‌های

والدگری بامریند که توسط بامریند (۱۹۹۱) طراحی شده است، به منظور ارزیابی سه سبک والدگری شامل مقتدرانه، مستبدانه و سهل‌انگارانه بر مبنای نظریه و سبک‌های والدگری این پژوهشگر تهیه و تنظیم گردیده است. این پرسشنامه توسط اسفندیاری (۱۳۷۴) به زبان فارسی ترجمه شده است. در این پرسشنامه، آزمودنی‌ها با مطالعه هر ماده، نظر خود را بیان کرده و نمره آنها براساس یک مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت تعیین می‌شود. این مقیاس از ۰ تا ۴ نمره‌گذاری می‌شود و نمرات سه زیرمقیاس سهل‌گیرانه، مستبدانه و مقتدرانه برای هر آزمودنی جمع‌آوری می‌شود. اسفندیاری (۱۳۷۴) روایی این پرسشنامه را مطلوب گزارش کرده است. همچنین، بوری (۱۹۹۱) برای ارزیابی اعتبار پرسشنامه از روش بازآزمایی استفاده کرده و ضرایب اعتبار به‌دست‌آمده برای زیرمقیاس‌های سهل‌گیرانه، مستبدانه و مقتدرانه به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۸۶ و ۰/۷۸ بوده است. در این تحقیق، ضریب آلفای کرونباخ برای زیرمقیاس‌های سهل‌گیرانه، مستبدانه و مقتدرانه به ترتیب ۰/۷۹، ۰/۸۲ و ۰/۸۳ محاسبه شد، همچنین ضریب آلفای کرونباخ کلی پرسشنامه برابر با ۰/۷۶ به‌دست آمد.

ج) مقیاس استاندارد قلدری ایلی‌نویز (Illinois bullying scale- IBS): برای سنجش قلدری دانش‌آموزان، از مقیاس قلدری

ایلی-نویز (۲۰۰۱) استفاده شد که شامل ۱۸ ماده و سه بعد قلدری، زد و خورد و قربانی است. این مقیاس شامل ۹ ماده برای سنجش رفتار قلدری، ۴ ماده برای قربانی بودن و ۵ ماده برای رفتارهای زد و خورد است. نمره‌گذاری این مقیاس از نوع لیکرت است که با مقیاس پنج‌درجه‌ای از "هرگز" (۱) تا "همیشه" (۵) انجام می‌شود. برای بررسی روایی مقیاس، اسپلاگه و هولت (۲۰۱۳) از تحلیل عاملی و روش‌های روایی همگرا و واگرا استفاده کردند. همچنین، برای ارزیابی اعتبار مقیاس، از روش آلفای کرونباخ بهره گرفته شد که ضریب اعتبار برای زیرمقیاس‌های قلدری، زد و خورد و قربانی به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۷۹ و ۰/۷۰ گزارش شده است (اسپلاگه و هولت، ۲۰۱۳). در پژوهش چالمر (۱۳۹۲) نیز اعتبار پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ، بالای ۰/۷۰ گزارش شده است. در پژوهش حاضر، ضریب آلفای کرونباخ برای مقیاس مورد استفاده برابر با ۰/۷۱ به‌دست آمد.

به‌منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش و بررسی ارتباطات بین متغیرهای مدل، و همچنین ارزیابی توانایی پیش‌بینی متغیر برون‌زاد (سبک والدگری) و متغیر واسطه‌ای (قلدری) در پیش‌بینی متغیر درون‌زاد (اعتیاد به اینترنت)، از روش تحلیل مسیر بهره‌برداری گردید. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و PLS جمع‌آوری و تحلیل شدند.

• یافته‌ها

در این بخش از پژوهش، یافته‌های توصیفی و استنباطی براساس فرضیه‌های تحقیق مورد بررسی قرار گرفته‌اند. ابتدا، نتایج توصیفی تحلیل شده‌اند. جدول ۱ شامل میانگین، انحراف معیار و ماتریس همبستگی (مرتب به صفر) بین متغیرهای مورد بررسی در پژوهش است. بیشترین میانگین مربوط به سبک والدگری مقتدر تعلق دارد (۳۲/۶۶)، در حالی که بیشترین انحراف معیار مربوط به سبک والدگری استبدادی است که مقدار آن ۷/۰۶ گزارش شده است.

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار و ماتریس همبستگی مرتبه صفر متغیرهای پژوهش

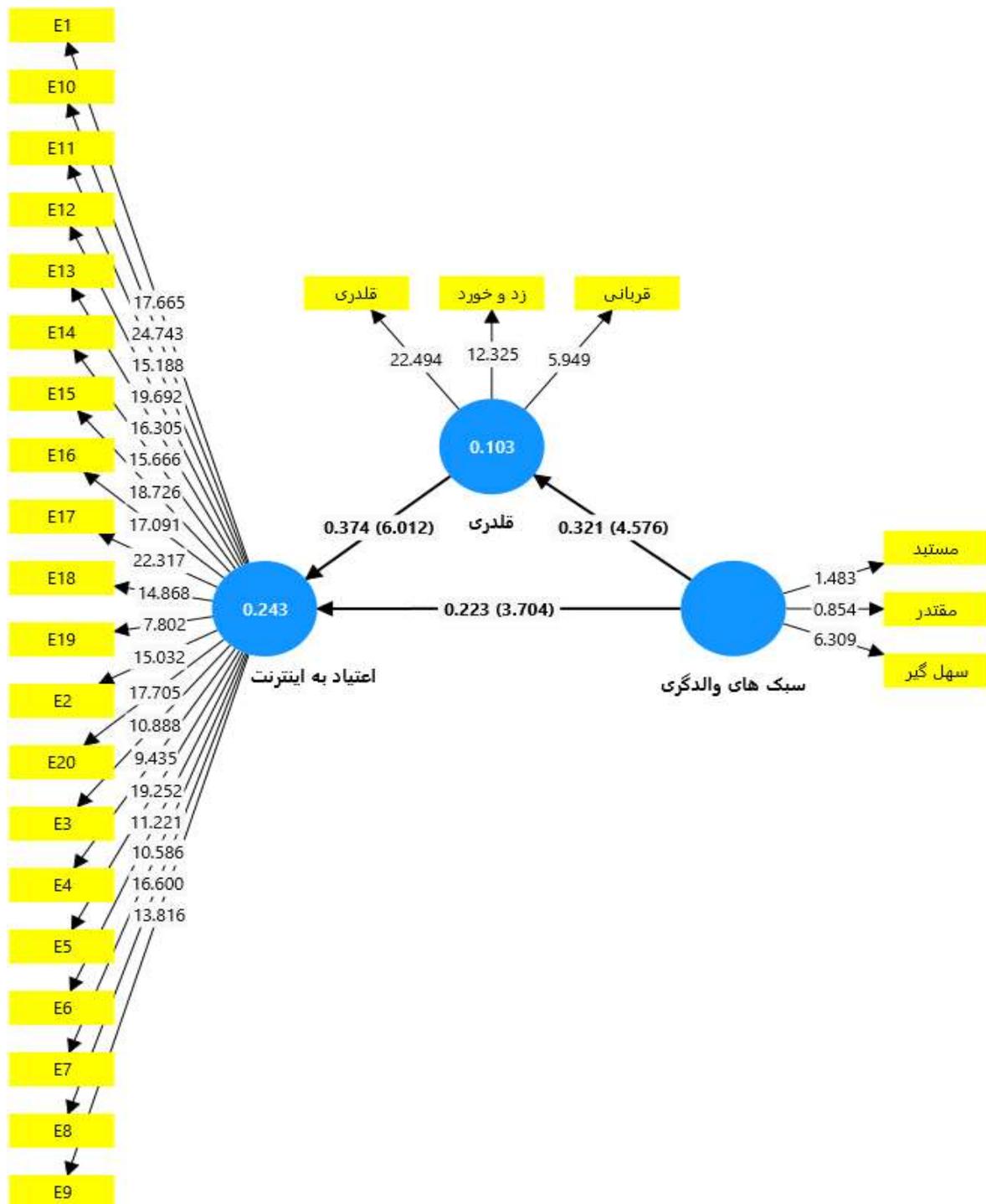
متغیر	M	SD	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۱- سهل‌گیر	۱۶/۰۱	۶/۴۰	۱						
۲- مستبد	۱۵/۲۷	۷/۰۶	۰/۰۵	۱					
۳- مقتدر	۳۲/۶۷	۴۰/۴۰	۰/۲۰**	-۰/۲۷**	۱				
۴- قلدری	۱۰/۱۱	۲/۷۰	۰/۱۹**	۰/۱۱*	-۰/۲۲**	۱			
۵- قربانی	۶/۳۳	۲/۲۸	۰/۱۴**	۰/۰۲	-۰/۰۸	۰/۳۹**	۱		
۶- زدخورد	۷/۰۹	۳/۲۶	۰/۲۴**	۰/۰۱	۰/۰۰۲	۰/۳۵**	۰/۱۸**	۱	
۷- اعتیاد اینترنت	۳۷/۱۶	۱۴/۲۴	۰/۳۱**	۰/۰۷	-۰/۰۷	۰/۳۵**	۰/۲۱**	۰/۳۷**	۱

** $p \leq 0.01$, * $p \leq 0.05$

در جدول ۱، ضریب همبستگی بین متغیرهای پژوهش گزارش شده است. همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، رابطه بین سبک والدگری سهل‌گیر، قلدری، قربانی و زد و خورد با اعتیاد به اینترنت مثبت و معنادار است. اما هیچ رابطه معناداری میان سبک والدگری مستبد و مقتدر با اعتیاد به تلفن همراه مشاهده نشد.

قبل از ارزیابی مدل ساختاری، ابتدا پیش‌فرض‌های مدل‌سازی معادلات ساختاری مورد بررسی قرار گرفت. تطابق با این پیش‌فرض‌ها اعتبار و مناسب بودن استفاده از این روش آماری برای تحلیل داده‌های پژوهش حاضر را تأیید کرد.

برای بررسی نقش میانجی قلدری در رابطه میان سبک والدگری و اعتیاد به اینترنت، از مدل‌یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار PLS بهره گرفته شد. در این مدل، سبک والدگری به‌عنوان سازه برون‌زاد، قلدری به‌عنوان متغیر واسطه‌ای و اعتیاد به اینترنت به‌عنوان سازه‌های درون‌زاد در نظر گرفته شدند. شکل ۲، مدل ساختاری را همراه با ضرایب استاندارد، ضرایب معناداری و بارهای عاملی نمایش می‌دهد.

شکل ۲. نقش واسطه‌ای قلدری در رابطه میان سبک والدگری و اعتیاد به اینترنت

در ارزیابی برازش مدل ساختاری، معیار اول ضرایب معناداری Z است. همان‌طور که در شکل ۲ ارائه شده است، این مقادیر از طریق بوت استرپینگ به دست آمده‌اند. اگر مقدار این ضرایب از ۱/۹۶ بیشتر باشد، نشان‌دهنده صحت رابطه بین گویه‌ها با سازه‌ها و تأیید برازش مدل ساختاری است.

مطابق شکل ۲، تمامی ضرایب معناداری Z از ۱/۹۶ بیشتر هستند که این امر معنادار بودن تمامی گویه‌ها و روابط میان متغیرها را در سطح اطمینان ۹۵ درصد نشان می‌دهد.

برای ارزیابی برازش مدل ساختاری، از معیارهای R^2 ، SRMR و NFI استفاده شد. جدول ۲ خلاصه‌ای از برازش مدل ساختاری در رابطه با سبک‌های والدگری و اعتیاد به اینترنت را نشان می‌دهد.

جدول ۲. خلاصه برازش مدل ساختاری در رابطه بین سبک‌های والدگری و اعتیاد به اینترنت

Chi-square	NFI (NFI \geq ۰/۹۰)	d-G (d-G \leq ۰/۹۵)	d-ULS (d-UIS \leq ۰/۹۵)	SRMR (SRMR \leq ۰/۰۸)	R ²
۱۶۱۶۹۶۷	۰/۷۸	۰/۸۳	۰/۶۳	۰/۰۷	۰/۲۴

با توجه به مدل برازش داده شده‌ی شکل ۲، ضریب رگرسیونی استاندارد شده سبک‌های والدگری و اعتیاد به اینترنت ۰/۲۲، ضریب رگرسیونی سبک‌های والدگری و قلدری برابر با ۰/۳۲ و همچنین ضریب رگرسیونی قلدری و اعتیاد به اینترنت برابر با ۰/۳۷ است. اثر غیرمستقیم سبک‌های والدگری بر اعتیاد به اینترنت از طریق قلدری ۰/۱۲ است که ضمن معناداری قابل توجه است. مقدار واریانس تبیین شده توسط سبک‌های والدگری و قلدری برابر با R^2 ۰/۲۴ است.

شاخص Q^2 برای ارزیابی قدرت پیش‌بینی مدل استفاده می‌شود. در صورتی که مقدار Q^2 در بازه‌های ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ باشد، نشان‌دهنده قدرت پیش‌بینی ضعیف، متوسط و قوی مدل است.

جدول ۳. نتایج معیار Q^2 برای سازه‌های درون‌زا

Q ² (=1-SSE/SSO)	SSE	SSO	سازه‌های پژوهش
۰/۱۴	۹۲۶۲۹۱	۱۰۷۱۰۰۰	قلدری
۰/۳۲	۴۸۶۱۵۴۳	۷۰۱۴۰۰۰	اعتیاد به اینترنت
۰/۱۵	۴۲۷۱۴۷۲	۴۹۹۸۰۰۰	سبک‌های والدگری

مقدار Q^2 بزرگتر از صفر نشان‌دهنده تناسب پیش‌بینی مناسب مدل است. نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که مدل ساختاری برای سازه‌های قلدری، اعتیاد به اینترنت و سبک‌های والدگری برازش خوبی دارد.

جدول ۴. نتایج سه معیار آلفای کرونباخ، اعتبار و روایی همگرا

متغیرها	ضریب آلفای کرونباخ (Alpha \geq ۰/۷)	ضریب اعتبار ترکیبی (Alpha \geq ۰/۷)	میانگین واریانس استخراجی (AVE \geq ۰/۵)
اعتیاد به اینترنت	۰/۹۳	۰/۹۴	۰/۵۳
سبک‌های والدگری	۰/۷۶	۰/۸۲	۰/۶۱
قلدری	۰/۷۱	۰/۷۷	۰/۵۳

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که تمامی مقادیر آلفای کرونباخ، اعتبار ترکیبی و میانگین واریانس استخراجی (AVE) در بازه مطلوب قرار دارند که این امر نشان‌دهنده اعتبار و روایی همگرای روابط بیرونی مدل پژوهش است.

بررسی تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای برون‌زا بر اعتیاد به اینترنت نشان می‌دهد که سبک‌های والدگری و قلدری تأثیرات متفاوتی بر این پدیده دارند. در این راستا، جدول زیر که تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای مستقل بر اعتیاد به اینترنت را نشان می‌دهد، نتایج قابل توجهی به دست داده است.

همان‌طور که نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد اثرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای مستقل بر اعتیاد به اینترنت بدین صورت است؛

سبک‌های والدگری ۰/۲۶ اثر مستقیم و ۰/۱۲ اثر غیرمستقیم بر اعتیاد به اینترنت داشته است. قلدری ۰/۳۶ اثر مستقیم بر اعتیاد به اینترنت دارد.

جدول ۵. اثرات مستقیم، غیر مستقیم، کل و واریانس تبیین شده متغیرهای پژوهش بر یکدیگر

مسیر	متغیرهای مکنون مستقل	اثرات علی استاندارد		اثر کل	واریانس تبیین شده
		مستقیم	غیرمستقیم		
قلدری	سبک‌های والدگری	۰/۳۲	-	۰/۳۲	۰/۱۲
اعتیاد به اینترنت	سبک‌های والدگری فرزندپروری	۰/۲۲	۰/۱۲	۰/۳۴	۰/۲۴
	قلدری	۰/۳۷	-	۰/۳۷	

در جدول ۵ ضرایب مسیر به صورت استاندارد شده (β) گزارش شده است. $t \geq 1/96$

● بحث

پژوهش حاضر به بررسی تأثیر سبک‌های والدگری و قلدری بر اعتیاد به اینترنت در نوجوانان پرداخته است. نتایج نشان داد که در میان سبک‌های فرزندپروری، سبک سهل‌گیرانه تأثیر معناداری بر افزایش اعتیاد به اینترنت دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های پیشین همسو است؛ پژوهش‌هایی که تأکید کرده‌اند سبک تربیتی سهل‌گیرانه می‌تواند یکی از عوامل اثرگذار بر بروز رفتارهای پرخطر و اعتیاد در نوجوانان باشد (لیو و همکاران، ۲۰۲۵؛ یون و همکاران، ۲۰۲۵؛ سیاوش‌نسب و همکاران، ۲۰۲۳؛ لو و همکاران، ۲۰۲۱؛ آلیا و وارن، ۲۰۱۹؛ گومز-اورتینا و همکاران، ۲۰۱۶؛ فریددانش و رضایی، ۱۴۰۴؛ خانجانی و همکاران، ۱۳۹۸). مطابق این نتایج، نوجوانانی که در خانواده‌هایی با سبک والدگری سهل‌گیرانه رشد می‌کنند، بیش از سایرین در معرض مشکلات رفتاری و اعتیاد به اینترنت قرار دارند.

این یافته‌ها با نظریه بامریند (۱۹۶۷) نیز همخوان است. از دیدگاه وی، سبک سهل‌گیرانه با نظارت ناکافی، نبود محدودیت‌های رفتاری و پاسخ‌گویی ضعیف والدین مشخص می‌شود (باست و همکاران، ۲۰۱۳). والدینی که از این سبک پیروی می‌کنند، به دلیل غفلت یا توجه ناکافی نسبت به رفتار فرزند، چارچوبی مشخص برای کنترل و هدایت او تعیین نمی‌کنند. در نتیجه، نوجوان ممکن است برای جبران کمبودهای عاطفی و اجتماعی خود به فضای اینترنت پناه ببرد (لیو و همکاران، ۲۰۲۵؛ چن و همکاران، ۲۰۱۸). به بیان دیگر، سبک سهل‌گیرانه می‌تواند موجب شکل‌گیری احساس ناامنی و ضعف در ایجاد ارتباطات واقعی شود و نوجوان را به سمت تعاملات مجازی سوق دهد.

از منظر نظریه خودتنظیمی (بائومیستر و وهس، ۲۰۰۴)، نوجوانانی که در خانواده‌هایی با سبک والدگری سهل‌گیرانه پرورش می‌یابند، معمولاً مهارت‌های تنظیم هیجان و رفتار را به‌طور کامل فرا نگرفته‌اند. نبود نظارت و حمایت کافی باعث می‌شود این نوجوانان در برابر فشارهای روانی و اجتماعی آسیب‌پذیر باشند و برای فرار از مشکلات واقعی، به استفاده افراطی از اینترنت روی آورند؛ اینترنتی که گاه به‌عنوان فضایی امن برای جبران خلأهای عاطفی تجربه می‌شود.

نتایج پژوهش حاضر همچنین نشان داد که قلدری نقش واسطه‌ای مهمی در رابطه بین سبک‌های والدگری و اعتیاد به اینترنت ایفا می‌کند. نوجوانانی که در محیط‌های بی‌نظم و سهل‌گیرانه رشد می‌کنند، ممکن است برای جبران ضعف در مهارت‌های اجتماعی، احساس ناکامی یا کمبود اعتمادبه‌نفس، به رفتارهای قلدرانه روی آورند. این رفتارها می‌توانند به‌طور غیرمستقیم احتمال اعتیاد به اینترنت را افزایش دهند؛ زیرا آنان برای کسب تأیید اجتماعی یا ایجاد ارتباطات غیرواقعی، بیشتر به فضای مجازی گرایش پیدا می‌کنند (وانگ و لیو، ۲۰۱۴).

قلدری، به‌عنوان رفتاری تهاجمی و آسیب‌رسان، نوعی فشار روانی محسوب می‌شود و می‌توان آن را با نظریه فشار روانی لازاروس و فولکمن (۱۹۸۴) تبیین کرد. نوجوانانی که در خانواده‌های سهل‌گیرانه زندگی می‌کنند، به دلیل کمبود حمایت و نظارت والدین، بیش از دیگران در معرض قلدری قرار می‌گیرند (هوانگ و وان، ۲۰۲۵). تجربه قلدری موجب کاهش عزت‌نفس، افزایش اضطراب و احساس انزوا می‌شود؛ عواملی که می‌توانند تمایل به استفاده افراطی از اینترنت را تقویت کنند (کیم و همکاران، ۲۰۲۴). پژوهش‌ها نیز نشان داده‌اند نوجوانانی که قربانی قلدری سنتی یا سایبری هستند، برای جبران پیامدهای عاطفی این تجربه، بیشتر به

اینترنت پناه می‌برند (لیو و همکاران، ۲۰۲۵). بنابراین، قلدری به‌عنوان یک متغیر واسطه‌ای، مسیر تأثیر سبک والدگری سهل‌گیرانه بر اعتیاد به اینترنت را روشن می‌سازد.

علاوه بر این، نتایج پژوهش با نظریه پیوند اجتماعی هیرشی (۱۹۶۹) نیز همخوان است. مطابق این نظریه، ضعف در پیوندهای عاطفی و حمایتی خانوادگی، نوجوان را در برابر رفتارهای ناسازگار و فشارهای محیطی مانند قلدری و اعتیاد به اینترنت آسیب‌پذیرتر می‌کند. سبک سهل‌گیرانه با کاهش تعاملات مثبت والد-فرزند و نظارت ناکافی، این آسیب‌پذیری را تشدید می‌کند.

• نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر نشان داد که سبک‌های والدگری، به‌ویژه سبک سهل‌گیرانه، نقش مهمی در افزایش خطر اعتیاد به اینترنت در نوجوانان دارند. نوجوانانی که تحت این سبک تربیتی رشد می‌کنند، به دلیل کمبود حمایت عاطفی و نظارت، بیشتر در معرض مشکلات رفتاری و وابستگی به اینترنت قرار دارند. افزون‌بر این، قلدری به‌عنوان عامل واسطه‌ای، خطر اعتیاد به اینترنت را در این نوجوانان تشدید می‌کند؛ زیرا آنان ممکن است برای جبران ضعف در روابط واقعی، ابتدا به رفتارهای قلدرانه و سپس به فضای اینترنت پناه ببرند.

نتایج این پژوهش، بر اهمیت شناسایی نوجوانان در معرض خطر، تقویت نظارت والدین، آموزش مهارت‌های اجتماعی و افزایش تعاملات مثبت خانوادگی تأکید دارد. همچنین ایجاد برنامه‌های آموزشی برای والدین و توسعه روابط حمایتی خارج از خانواده می‌تواند به کاهش رفتارهای پرخطر و پیشگیری از اعتیاد اینترنتی کمک کند. این یافته‌ها می‌توانند راهنمایی برای والدین، معلمان و سیاست‌گذاران آموزشی باشند تا با اصلاح رفتارهای تربیتی و ایجاد محیط‌های امن‌تر، از بروز مشکلات اجتماعی و روانی در نوجوانان جلوگیری کنند.

با این حال، این پژوهش مانند سایر مطالعات با محدودیت‌هایی همراه بود. نخست، استفاده از روش همبستگی امکان استنباط روابط علی را محدود می‌کند. دوم، به دلیل شرایط ناشی از همه‌گیری کرونا، نمونه‌گیری به‌صورت در دسترس انجام شد که ممکن است تعمیم‌پذیری یافته‌ها را کاهش دهد. همچنین استفاده از ابزارهای خودگزارش‌دهی احتمال ایجاد سوگیری ناشی از مطلوبیت اجتماعی را افزایش می‌دهد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده از روش‌های تجربی، نمونه‌گیری تصادفی و بررسی نقش نهادهای حمایتی مانند معلمان و مشاوران مدرسه استفاده شود تا ابعاد جدیدتری از اثرات سبک‌های والدگری بر اعتیاد به اینترنت شناسایی گردد.

همچنین با توجه به یافته‌های به‌دست‌آمده و نقش واسطه‌ای قلدری، پیشنهاد می‌شود مداخلات پیشگیرانه بر شناسایی زود هنگام نوجوانانی که در خانواده‌های دارای سبک سهل‌گیرانه زندگی می‌کنند تمرکز یابد. تقویت نظارت والدین، آموزش مهارت‌های حل مسئله، خودتنظیمی و ارتقای مهارت‌های اجتماعی می‌تواند به کاهش خطر اعتیاد به اینترنت و بروز رفتارهای پرخطر کمک کند (شیرکوند و همکاران، ۱۳۹۹). همچنین راهبردهایی که بر تقویت شبکه‌های اجتماعی خارج از خانواده و ایجاد روابط حمایتی تأکید دارند، می‌توانند نقش موثری در کاهش وابستگی نوجوانان به فضای مجازی ایفا کنند.

• تعارض منافع

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول است و هیچگونه تعارض منافع توسط نویسندگان گزارش نشده است.

• تشکر و قدردانی

پژوهشگران مطالعه حاضر از همه مدیران، معلمان و دانش‌آموزان که در انجام پژوهش حاضر همکاری داشتند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کنند.

• منابع

- آدینه‌وند، فرزانه؛ قره‌داغی، علی. (۱۴۰۰). نقش تشخیصی سبک‌های والدگری در پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان. *مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری*، ۶(۵۴)، ۸۷-۹۸. <http://ijndibs.com/article-1-570-fa.html>
- اکبری بلوطبنگان، افضل، ارشادی‌منش، عبدپور. (۱۴۰۳). ارائه مدل حرمت خود و اعتیاد به اینترنت در دانش‌آموزان مدارس متوسطه بر اساس قلدری مجازی با نقش میانجی‌گر ناگویی هیجانی. *مجله علوم روان‌شناختی*، ۲۳(۱۳۵)، ۵۳۹-۵۵۶. <http://psychologicalscience.ir/article-1-2177-fa.html>
- تولایی، فاطمه؛ سجادی‌نژاد، مرضیه‌السادات. (۱۴۰۴). پیش‌بینی قلدری سایبری براساس صفات تاریک شخصیت، خودافشایی آنلاین و دشواری در تنظیم هیجان: نقش میانجی عزت‌نفس در دانش‌آموزان. *مجله روان‌شناسی*، ۲۹(۱)، ۴۷-۳۵. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.18808436.1404.29.1.5.3>
- چالمه، رضا (۱۳۹۲). کفایت روانسنجی مقیاس ایلی‌نویز در دانش‌آموزان ایرانی: بررسی روایی، اعتبار و ساختار عاملی. *فصلنامه روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی*، ۳(۱۱)، ۳۹-۵۲. <https://sid.ir/paper/227584/fa.۵۲-۳۹>
- حاجی علیانی، وحید؛ نوری، ربابه (۱۴۰۰). بررسی رفتارهای قلدرانه براساس سبک‌های فرزندپروری و دلبستگی: یک مطالعه مروری، نشریه علمی رویش روان‌شناسی، ۱۰(۵)، ۱۹۵-۲۰۸. <http://frooyesh.ir/article-1-2619-fa.html>
- خانجانی، مهدی؛ قنبری، فرشته؛ نعیمی، ابراهیم. (۱۳۹۸). بررسی ارتباط کارکرد خانواده، سبک دلبستگی و سبک‌های تربیتی والدین با اعتیاد به اینترنت در نوجوانان. *فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۱۰(۳۷)، ۱۲۱-۱۴۲. <https://doi.org/10.22054/qccpc.2019.26576.1655>
- خیلدار، ریحانه؛ فتحی‌آشتیانی، مینا. (۱۴۰۳). رابطه بین صمیمیت خانواده بر عزت‌نفس نوجوانان: نقش میانجی‌گری اعتیاد به اینترنت. *روان‌شناسی*، ۱۰۹(۲۸)، ۱۲۳-۱۳۱. <http://www.iranapsy.ir/Article/45109>
- شیرکوند، نسیم؛ میرهاشمی، مالک (۱۳۹۹). پیش‌بینی قلدری براساس سبک فرزندپروری ادراک شده با میانجی‌گری خودپنداره در دانش‌آموزان. *پژوهش اجتماعی*، ۱۲(۴۹)، ۳۷-۶۳. <https://www.magiran.com/p2260722>
- فاتحی، نازنین؛ کچویی، محسن؛ جوهری‌فرد، فاطمه. (۱۴۰۳). مکانیسم روان‌شناختی زیربنای اعتیاد به اینترنت و دزدگی زناشویی: نقش میانجی‌گری پرخاشگری ارتباطی پنهان و کیفیت رابطه زوجی، *مجله روان‌شناسی*، ۳(۲۸)، ۳۳۳-۳۴۳. <http://www.iranapsy.ir/Article/45324/FullText>
- فریددانش، مرجان، و رضایی، علی محمد. (۱۴۰۴). پیش‌بینی‌دها و پیامدهای روان‌شناختی اعتیاد به اینترنت. *مجله روان‌شناسی*، ۱۱۳(۱)، ۲۴-۳۴. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.18808436.1404.29.1.4.2>
- گنجی، بی‌نظیر؛ توکلی، سمیرا؛ بنی‌اسدی شهربابک، فائزه؛ اسدی، سکینه. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین اعتیاد به اینترنت و اشتیاق تحصیلی دانشجویان. *دوماهنامه علمی-پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*، ۹(۲)، ۱۵۰-۱۵۵. <http://edcbmj.ir/article-1-1014-fa.html>
- لطفی، صادق؛ فیروزی، محمدرضا؛ تقوایی‌نیا، علی. (۱۴۰۳). نقش میانجی ارضای نیازهای روان‌شناختی پایه در رابطه بین کیفیت روابط مادر-فرزند و اعتیاد به تلفن همراه در دانشجویان. *ارمغان دانش*، ۲۹(۴)، ۵۸۲-۵۶۷. <http://armaghanj.yums.ac.ir/article-1-3493-fa.html>
- مظاهری تهرانی، محمدعلی، شیری، اسماعیل، و ولی پور، مصطفی. (۱۳۹۴). بررسی ماهیت و شیوع قلدری در مدارس راهنمایی روستاهای شهرستان زنجان. *روان‌شناسی تربیتی (روان‌شناسی و علوم تربیتی)*، ۱۱(۳۶)، ۱۷-۳۸.
- ملک‌نیا، آرزو سادات؛ هاشمیان، کیانوش؛ ابوالمعالی، خدیجه (۱۳۹۹). تبیین روابط ساختاری بین کیفیت روابط والد-فرزند و جو عاطفی مدرسه با قلدری در مدرسه: ارزیابی نقش میانجی‌گر خودپنداره. *نشریه پژوهش در نظام‌های آموزشی*، ۱۴(۵۰)، ۵۵-۷۸. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23831324.1399.14.50.4.5>
- Aleebrahim, F., Daneshvar, S., & Tarrahi, M. J. (2022). The prevalence of internet addiction and its relationship with mental health among high school students in Bushehr, Iran (2018). *International Journal of Preventive Medicine*, 13. https://doi.org/10.4103/ijpvm.IJPVM_480_19
- Aloia, L. S., & Warren, R. (2019). Quality parent-child relationships: The role of parenting style and online relational maintenance behaviors. *Communication Reports*, 32(2), 43-56. <https://doi.org/10.1080/08934215.2019.1582682>
- Alzayyat, A., Al-Gamal, E., & Ahmad, M. M. (2015). Psychosocial correlates of Internet addiction among Jordanian university students. *Journal of psychosocial nursing and mental health services*, 53(4), 43-51. <https://doi.org/10.3928/02793695-20150309-02>
- Bassett, J. F., Snyder, T. L., Rogers, D. T., & Collins, C. L. (2013). Permissive, authoritarian, and authoritative instructors: applying the concept of parenting styles to the college classroom. *Individual Differences Research*, 11(1). <https://doi.org/10.65030/idr.11001>
- Baumeister, R. F., & Vohs, K. D. (2004). *Handbook of self-regulation* (pp. 27-35). New York: Guilford Press.
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *The journal of early adolescence*, 11(1), 56-95. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1177/0272431691111004>

- Berezovskaya, I. P., Shipunova, O. D., & Kedich, S. I. (2019, October). Internet addiction and youth coping strategies. In *Proceedings of the XI international scientific conference communicative strategies of the information society* (pp. 1-6). <https://doi.org/10.1145/3373722.3373790>.
- Brand, M., Laier, C., & Young, K. S. (2014). Internet addiction: coping styles, expectancies, and treatment implications. *Frontiers in psychology*, 5, 1256. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2014.01256>
- Buri, J. R. (1991). Parental authority questionnaire. *Journal of personality assessment*, 57(1), 110-119. <https://doi.org/10.1080/17405629.2015.1047338>
- Cerniglia, L., Zoratto, F., Cimino, S., Laviola, G., Ammaniti, M., & Adriani, W. (2017). Internet Addiction in adolescence: Neurobiological, psychosocial and clinical issues. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 76, 174-184. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2016.12.024>
- Charalampous, K., Demetriou, C., Tricha, L., Ioannou, M., Georgiou, S., Nikiforou, M., & Stavrinides, P. (2018). The effect of parental style on bullying and cyber bullying behaviors and the mediating role of peer attachment relationships: A longitudinal study. *Journal of adolescence*, 64, 109-123. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2018.02.003>
- Chen, Q., Lo, C. K., Zhu, Y., Cheung, A., Chan, K. L., & Ip, P. (2018). Family poly-victimization and cyberbullying among adolescents in a Chinese school sample. *Child abuse & neglect*, 77, 180-187. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.01.015>
- Duncan, R. D. (1999). Maltreatment by parents and peers: The relationship between child abuse, bully victimization, and psychological distress. *Child maltreatment*, 4(1), 45-55. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1177/1077559599004001005>
- Espelage, D. L., & Holt, M. K. (2013). Bullying and victimization during early adolescence: Peer influences and psychosocial correlates. In *Bullying behavior* (pp. 123-142). Routledge https://doi.org/10.1300/J135v02n02_08.
- Fousiani, K., Dimitropoulou, P., Michaelides, M. P., & Van Petegem, S. (2016). Perceived parenting and adolescent cyber-bullying: Examining the intervening role of autonomy and relatedness need satisfaction, empathic concern and recognition of humanness. *Journal of child and family studies*, 25(7), 2120-2129. <https://doi.org/10.1007/s10826-016-0401-1>
- Garcia, O. F., Serra, E., Zacaes, J. J., Calafat, A., & Garcia, F. (2020). Alcohol use and abuse and motivations for drinking and non-drinking among Spanish adolescents: do we know enough when we know parenting style? *Psychology & health*, 35(6), 645-664. <https://doi.org/10.1080/08870446.2019.1675660>
- Georgiou, S. N., Ioannou, M., & Stavrinides, P. (2017). Parenting styles and bullying at school: The mediating role of locus of control. *International Journal of School & Educational Psychology*, 5(4), 226-242. <https://doi.org/10.1080/21683603.2016.1225237>
- Gómez-Ortiz, O., Romera, E. M., & Ortega-Ruiz, R. (2016). Parenting styles and bullying. The mediating role of parental psychological aggression and physical punishment. *Child abuse & neglect*, 51, 132-143. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.10.025>
- Hirschi, T. (1969). Causes of Delinquency University of California Press. Berkeley, CA.
- Hong, J. S., Espelage, D. L., Grogan-Kaylor, A., & Allen-Meares, P. (2012). Identifying potential mediators and moderators of the association between child maltreatment and bullying perpetration and victimization in school. *Educational Psychology Review*, 24(2), 167-186. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1007/s10648-011-9185-4>
- Hsieh, Y. P., Shen, A. C. T., Wei, H. S., Feng, J. Y., Huang, S. C. Y., & Hwa, H. L. (2016). Associations between child maltreatment, PTSD, and internet addiction among Taiwanese students. *Computers in Human Behavior*, 56, 209-214. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.11.048>
- Huang, S., & Wan, Z. (2025). Parenting styles and school bullying among Chinese adolescents: the mediating effects of social support and cognitive reappraisal. *BMC psychology*, 13(1), 409. <https://doi.org/10.1186/s40359-025-02726-9>
- Jeong, K. H., Lee, S. H., Park, A. R., & Song, D. H. (2025). Effects of parenting attitudes on the suicide risk of adolescents in South Korea and the moderating effect of out-of-school youth status. *Cambridge Prisms: Global Mental Health*, 12, e48. <https://doi.org/10.1027/0227-5910/a001000>
- Jia, J., Li, D., Li, X., Zhou, Y., Wang, Y., Sun, W., & Zhao, L. (2018). Peer victimization and adolescent Internet addiction: The mediating role of psychological security and the moderating role of teacher-student relationships. *Computers in Human Behavior*, 85, 116-124. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.03.042>
- Kim, B. N., Park, S., & Park, M. H. (2017). The relationship of sexual abuse with self-esteem, depression, and problematic internet use in Korean adolescents. *Psychiatry investigation*, 14(3), 372. <https://doi.org/10.4306/pi.2017.14.3.372>
- Kim, J. H., Song, H. Y., & Jung, G. H. (2024). Relationship between positive parenting and cyberbullying perpetration among adolescents: role of self-esteem and smartphone addiction. *Frontiers in Psychology*, 14, 1252424. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1252424>
- Kong, F., Qin, J., Huang, B., Zhang, H., & Lei, L. (2020). The effect of social anxiety on mobile phone dependence among Chinese adolescents: A moderated mediation model. *Children and Youth Services Review*, 108, 104517. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.104517>
- Lannoy, S., Chatard, A., Selimbegovic, L., Tello, N., Van der Linden, M., Heeren, A., & Billieux, J. (2020). Too good to be cautious: High implicit self-esteem predicts self-reported dangerous mobile phone use. *Computers in Human Behavior*, 103, 208-213. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.09.018>
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. Springer publishing company.
- Leite, Â., Ramires, A., Amorim, S., Vidal, D. G., & Dinis, M. A. P. (2020). Psychopathological Symptoms and Loneliness in Adult Internet Users: A Contemporary Public Health Concern. *International journal of*

- environmental research and public health*, 17(3), 856. <https://doi.org/10.3390>
- Lereya, S. T., Samara, M., & Wolke, D. (2013). Parenting behavior and the risk of becoming a victim and a bully/victim: A meta-analysis study. *Child abuse & neglect*, 37(12), 1091-1108. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2013.03.001>
- Lin, C. H., & Wiley, A. R. (2017). The relationship of relative child care and parenting behaviors in fragile families. *Children and Youth Services Review*, 82, 130-138. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.09.022>
- Liu, Y., Peng, J., Ding, J., Wang, J., Jin, C., Xu, L., ... & Liu, P. (2025). Anxiety mediated the relationship between bullying victimization and internet addiction in adolescents, and family support moderated the relationship. *BMC pediatrics*, 25(1), 8. <https://doi.org/10.1186/s12887-024-05348-z>
- Lo, C. K., Ho, F. K., Emery, C., Chan, K. L., Wong, R. S., Tung, K. T., & Ip, P. (2021). Association of harsh parenting and maltreatment with internet addiction, and the mediating role of bullying and social support. *Child Abuse & Neglect*, 113, 104928. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.104928>
- Mak, K. K., Young, K. S., Watanabe, H., Ramos, M. S., & Nam, J. K. (2020). Cross-cultural Measurement Invariance of the Internet Addiction Test-Revised (IAT-R) Among Japanese and Filipino University Students. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 23(7), 479-486. <https://doi.org/10.1089/cyber.2019.0360>
- Modara, F., Rezaee-Nour, J., Sayehmiri, N., Maleki, F., Aghakhani, N., Sayehmiri, K., & Rezaei-Tavirani, M. (2017). Prevalence of internet addiction in Iran: A systematic review and meta-analysis. *Addiction & health*, 9(4), 243. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC6294487>
- Ng, K. C., Wu, L. H., Lam, H. Y., Lam, L. K., Nip, P. Y., Ng, C. M., ... & Leung, S. F. (2020). The relationships between mobile phone use and depressive symptoms, bodily pain, and daytime sleepiness in Hong Kong secondary school students. *Addictive behaviors*, 101, 105975. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.addbeh.2019.04.033>
- Olweus, D. (2012). Cyberbullying: An overrated phenomenon? *European journal of developmental psychology*, 9(5), 520-538. <https://doi.org/10.1080/17405629.2012.682358>
- Park, S., Lee, Y., & Jun, J. Y. (2017). Differences in the relationship between traumatic experiences, self-esteem, negative cognition, and internet addiction symptoms among North Korean adolescent defectors and South Korean adolescents: A preliminary study. *Psychiatry Research*, 257, 381-385. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2017.07.078>
- Samadieh, H., Khamesan, A., & Mohammadzadeh, M. (2024). Bullying scales in educational contexts: A systematic review of two decades of research in Iran. *Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal (RRJ)*, 13(2), 47-58. <http://frooyesh.ir/article-1-5016-en.html>
- Siavashnasab, K., Firouzi, M., & Zadehbagheri, G. (2023). Specific and common effects of parenting styles and bullying on internet addiction. *International Journal of High-Risk Behaviors and Addiction*, 12(3). <https://doi.org/10.5812/ijhrba-135000>
- Su, P. Y., Wang, G. F., Xie, G. D., Chen, L. R., Chen, S. S., & He, Y. (2022). Life course prevalence of bullying among university students in mainland China: A multi-university study. *Journal of interpersonal violence*, 37(7-8), NP5830-NP5840. <https://doi.org/10.1177/0886260520963709>
- UNESCO (2019). Behind the Numbers: Ending School Violence and Bullying. UNESCO. <https://doi.org/10.54675/TRVR4270>
- Vessey, J. A., Difazio, R. L., Neil, L. K., & Dorste, A. (2022). Is there a relationship between youth bullying and internet addiction? An integrative review. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-25. <https://doi.org/10.1007/s11469-021-00731-8>
- Wang, M., & Liu, L. (2014). Parental harsh discipline in mainland China: Prevalence, frequency, and coexistence. *Child abuse & neglect*, 38(6), 1128-1137. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2014.02.016>
- Wang, M., & Qi, W. (2017). Harsh parenting and problematic Internet use in Chinese adolescents: Child emotional dysregulation as mediator and child forgiveness as moderator. *Computers in Human Behavior*, 77, 211-219. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.09.005>
- Widyanto, L., & McMurran, M. (2004). The psychometric properties of the internet addiction test. *Cyberpsychology & behavior*, 7(4), 443-450. <https://doi.org/10.1089/cpb.2004.7.443>
- Yaffe, Y., & Seroussi, D. E. (2019). Problematic Internet use in Israeli-Arab adolescent males: Do parenting styles matter? *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 13(4). <https://doi.org/10.5817/CP2019-4-5>
- Yoon, M. S., Jeong, K. H., Song, D., & Cho, H. J. (2025). Do parenting styles influence self-harm behaviors in adolescents? *Acta Psychologica*, 259. <https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2025.105337>
- Young, K. S. (1996). Psychology of computer use: XL. Addictive use of the Internet: a case that breaks the stereotype. *Psychological reports*, 79(3), 899-902. <https://doi.org/10.2466/pr0.1996.79.3.899>
- Yu, J. J., Kim, H., & Hay, I. (2013). Understanding adolescents' problematic Internet use from a social/cognitive and addiction research framework. *Computers in Human Behavior*, 29(6), 2682-2689. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2013.06.045>
- Zhang, G., Yang, X., Tu, X., Ding, N., & Lau, J. T. (2020). Prospective relationships between mobile phone dependence and mental health status among Chinese undergraduate students with college adjustment as a mediator. *Journal of Affective Disorders*, 260, 498-505. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2013.06.045>